

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf.III.30.075/2017/5.szám

A Szegedi Ítéltábla az Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Farkas Zsolt Tamásügyvéd) és az Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Imre András) által képviselt **felperes neve, felperes székhelye** szám alatti székhelyű felperes által – a Ügyvédi Iroda(ügyintéző: Dr. Bacsa Judit ügyvéd), a Ügyvédi Iroda(ügyintéző: Dr. Wallacher Lajos ügyvéd) és a Ügyvédi Iroda(ügyintéző: Dr. Bencző Ákos ügyvéd) által képviselt **I.rendű alperes neve I. r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű I. rendű, a Ügyvédi Iroda(ügyintéző: Dr. Bacsa Judit ügyvéd), valamint a Ügyvédi Iroda(ügyintéző: Dr. Bencző Ákos ügyvéd) által képviselt **II. rendű alperes neve Kft. II. r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű II. rendű, az **III.rendű alperes neve III. r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű III. rendű, a **IV.rendű alperes neve IV. r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű IV. rendű, a **V.rendű alperes neve V. r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű V. rendű és a **VI.rendű alperes neve VI. r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű VI. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perében a Szolnoki Törvényszék 2017. január hó 18. napján kelt 5.G.21.191/2016/10. sorszámú ítélete ellen a felperes által 11. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja.**

Kötelezi felperest, 15 nap alatt fizessen meg az I.-VI. rendű alpereseknek személyenként 300.000,- (Háromszázezer) forint másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

Az ítéltábla az alábbi tényállást állapította meg.

A felperes, mint megrendelő és az I.-VI. r. alperesek, mint szállítók között 2010.09.05. napjára dátumozott írásbeli stratégiai szállítási keretszerződés aláírására került sor, amely az alábbiakat tartalmazta.

Az 1. pont szerint annak célja, hogy az I. r., a IV. r., és az V. r. alperesek, mint gyártók (továbbiakban: gyártók) által előállított műtrágya termékek magyarországi piacon történő forgalmazását a folyamatos műtrágyagyártás és idényszerű felhasználás optimalizálását, valamint az árualap rendelkezésre állásának figyelembe vételével mezőgazdasági termelők (továbbiakban: végfelhasználók) zökkenőmentes ellátását segítse elő. A keretszerződés öt éves időtartamra, 2010.07.01. napjától 2015.06.30. napjáig jött létre, és a felek rögzítették, közös érdekük a fenti célok érdekében kereskedelmi tevékenységük összehangolása.

Erre figyelemmel a felperes kijelentette, hogy az öt éves időszakon belül 2010.07.01. és 2011.06.30. napja közötti időszakban a gyártók által előállított nitrogén, NPK és öntöző-lomb műtrágyákból együttesen 240 000 t terméket rendel meg a szállítóktól, valamint vállalja, hogy ezen mennyiség vételárát a szállítóknak megfizeti.

A keretszerződés öt éves időtartamának figyelembe vételével a felek megállapodnak abban, hogy az éves szerződött mennyiségeket, illetve a szerződés egyéb feltételeit minden lezárt évet követő egy hónapon belül egyeztetethetik és az esetleges módosításokat a szerződés kiegészítésében rögzíthetik. A szerződés kiegészítésben, illetve az aktualizált 1. sz. mellékletben rögzítik az éves mennyiségeket, melynek folyamatos növelésére törekszenek.

A szállítók kijelentették, hogy a fentiekben meghatározott mennyiségű nitrogén, NPK és öntöző lombmútrágyákat 2010.07.01. és 2011.06.30. közötti időszakban a szerződés elválaszthatatlan részét képező 1. sz. mellékletben termékenként és csomagolási módonként meghatározott havi – egyenletes – ütemezésben a megrendelő részére leszállítják.

Rendelkeztek arról is, a szállítók abban az esetben, ha a gyártók termelési kapacitása vonatkozásában olyan meghibásodás következik be, mely a gyártás teljes vagy részleges leállásával jár (nem csomagolási, logisztikai, stb. probléma), emiatt a termelési mennyiség csökken, akkor egyoldalúan is jogosultak a szállítások ütemezésének csökkenését elrendelni. Megállapodtak továbbá abban is, hogy a szerződés 1. sz. mellékletében rögzített mennyiség átvételének, megvásárlásának teljes vagy részleges elmaradása esetén a megrendelő az 1. sz. mellékletben rögzített teljes vagy nem teljesített részleges mennyiség után az alkalmazott árral számított elmaradt árbevétel 25 %-ának megfelelő mértékű meghiúsulási kötbért köteles fizetni a szállítók részére annak számlái alapján, a számlák kézhezvételétől számított 15 banki munkanapon belül. Abban az esetben pedig, ha a szállítók nem tudnak eleget tenni az egyedi szállítási szerződésben foglalt szállítási kötelezettségeiknek az 1. sz. mellékletben meghatározott mennyiségek vonatkozásában és nem vis maior helyzet áll fenn, akkor a megrendelőt is megilleti a fenti kötbér.

A keretszerződés 2. pontja a megrendelésekre vonatkozott, amely szerint a megrendelő havi konkrét megrendelést ad le, a mely az 1. sz. mellékletben meghatározott mennyiségtől havi szinten +/- 10 %-kal térhet el a tárgyhónapot megelőző 28. napjáig, de legkésőbb a szállítók által megküldött havi kondíciós árlista kézhezvételétől számított 2 munkanapon belül.

Az ár megállapodást a szerződés 3. pontja tartalmazta akként, hogy az I. r. alperes által szállított termékek kapcsán a pétisó, az AN 34 %-os és a nitrosol műtrágya árát a FERTECON jegyzés árához kötötték, míg a karbamid árát egyedi ármegállapodás alapján határozták meg, a IV. r. alperes és az V. r. alperesek által gyártott termékek vonatkozásában pedig havi árlistának megfelelően.

Megállapodtak abban is, hogy a felperest 240.000 t éves forgalom elérése esetén forgalmi visszatérítés illeti meg (4. pont).

A szerződés 7. pontja szerint, annak módosítására kizárólag írásban közös megegyezéssel kerülhet sor.

A szerződés hatálya vonatkozásában rögzítették azt is, hogy annak elválaszthatatlan részét képezi a felek által aláírt és elfogadott 1. sz. melléklet, amely a havi bontású mennyiségeket és csomagolási módokat tartalmazza.

A peres felek a keretszerződés megkötését megelőzően is rendszeres gazdasági kapcsolatban álltak, figyelemmel arra, hogy az alperesek az egyetlen **ország neve**on nitrogén műtrágyát előállító cégcsoport, míg a felperes integrátori tevékenysége körében mezőgazdasági termeléshez szükséges inputanyagokkal, többek között műtrágyával és kb. 8 000 végfelhasználót lát el. Ezért érdekükben állt szerződéses jogviszonyuk stratégiai szerződéssel történő rendezése.

A peres felek a szerződés teljesítése során függetlenül attól, hogy annak módosítását írásbeli alakhoz kötötték, a keretszerződéstől eltértek. Így nem a szerződésben meghatározott szerződéses árat alkalmazták, hanem azt minden hónapban a piachoz igazodva egyedileg tárgyalták meg. A szállítók 2013. novemberéig ún. kondíciós árlistát nem küldtek.

A 2010.-2011., a 2011.-2012. és 2012.-2013. évekre vonatkozóan elfogadták az ún. 1. sz. mellékletet, amelyet azonban a szerződéstől eltérően nem írták alá, míg a felperes a keretszerződés

2013.-2014. keresztévre vonatkozó 1. sz. mellékletét nem készítette el. A felperes 2013.10.11. napját követően az I. r. alperes részére új megrendelést nem küldött.

A peres felek 2013. év őszéig jó, kölcsönös bizalmon alapuló üzleti kapcsolatban álltak egymással. A felperesnek az I. r. alperes által működtetett logisztikai rendszerét szabályozó SAP informatikai rendszeren keresztül közvetlen elérése volt a szállítókhoz.

Az I. r. alperes péti gyárában műszaki meghibásodás miatt 2013.02. hónapban leállás történt. Az I. r. alperes, mint szállító a keretszerződés alapján – akár fedezeti vásárlás útján is – a felperes által lediszpóztott mennyiséget köteles volt szállítani, azonban a felek az üzemszünetről történő tájékoztatáson abban állapodtak meg, hogy a fedezeti vásárlást az I. r. alperes helyett a felperes fogja végrehajtani, az I. r. alperes pedig az ebből származó többletköltséget a részére megtéríti.

A felek között az I. r. alperes péti gyárának újraindulását követően 2013. nyarán a fedezeti vásárlások folytán felmerült többletkiadások miatti igényre vonatkozóan vita alakult ki.

Az I. r. alperes, és más személyek a felperes részvényeinek megvásárlására 2013.09. hónapban vételi ajánlatot tettek. A felperesben részvényes Guba Sándor 2013.10.14. napján elővásárlási jogával élt, ezért a felperes minősített többségi befolyást biztosító részvénytulajdonosa lett.

Az I. r. alperes, mint felperes a felperes, mint alperes ellen a Debreceni Törvényszék előtt 9.G.40.052/2014. szám alatti perében módosított kereseti kérelmében a peres felek között jelen per tárgyát képező szerződésre alapítottnan kérte, a bíróság kötelezze jelen per felperesét, mint alperest, 3.022.724.100,- Ft kötbér és ezen összeg késedelmi kamata megfizetésére. Csatolta a szállítói oldalon aláíró további öt – jelen per II.-VI. r. alpereseitől származó – engedményezési nyilatkozatot, amely szerint a 2010.09.05. napján kötött szállítási szerződésből eredő, már esedékessé vált és azt követően esedékessé váló kötbér követelést a jelen per I. r. alperesére engedményezik. Jelen per felperese a kereset elutasítását kérte, mert a szállítási keretszerződés öt éves időtartamra jött létre, azonban az mennyiségi kötelezettségvállalást csak 2010.-2011. keresztévre tartalmaz. Erre az időszakra vállalta 240.000 t műtrágya megrendelését. Mennyiségi meghatározást a szerződési időszak további éveire meghatározandó 1. sz. melléklet tartalmaz, kötbér szankció pedig csak az első évre vonatkozó 240 000 t műtrágya megrendeléséhez kapcsolódik. A további évekre a 240 000 t célkitűzésként szerepel, és ahhoz nem kötbér szankció, hanem a forgalmi visszatérítés hiánya, mint következmény kapcsolódik. Arra az esetre, amennyiben a felek között a 240 000 t mennyiségre vonatkozóan a kötbérkikötés érvényesen létrejött, jelen per I. r. alperese, mint felperes akkor sem követelhetne tőle kötbért, mert 2013.10. hónapot követően további megrendelésre a felperes, jelen perben I. r. alperes hibájából nem került sor.

A jelen per felperese, mint alperes ebben a perben viszontkeresetet terjesztett elő 875.241.771,- Ft és járulécai megfizetése iránt a fedezeti vásárlások miatti többletköltség, az azok után járó forgalmi visszatérítés, kártérítés és a versenyárral összefüggésben felmerülő igények címén.

A Debreceni Törvényszék 27. sorszám alatt figyelemmel arra, hogy az alperes (jelen per felperese) viszontkeresetének elbírálásához további bizonyítási eljárás lefolytatása szükséges részvételével a felperes, jelen per I. r. alperesének keresetét elutasította.

A fellebbezés folytán eljáró Debreceni Ítéltábla Gf.III.30.183/2015/6. sorszámú végzésével az elsőfokú bíróság részvételét hatályon kívül helyezte és a kereset újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította az elsőfokú bíróságot. Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítve azt állapította meg, hogy a felek a szerződést az első keresztév lezárását követően 2011.07.14. napján foglalták írásba annak ellenére, hogy a szerződés lényeges feltételeiben az akaratgyegyzőség közöttük már 2010.06.-07. hónapokban létrejött és ennek megfelelően került sor a szerződés teljesítésére is. Megállapította, a szerződés tartalma az, hogy a jelen per felperese öt éves időszakra évi 240 000 t termék átvételére kötbérterhesen vállalt kötelezettséget. Termékenként és csomagolási módoként, valamint a havi ütemezést meghatározza minden évben az 1. sz.

melléklet aktualizálásakor jelölhette meg a leszállítani elvárt műtrágya fajtáját. A bizonyítékok egybevetésével azt állapította meg, a keretszerződés írásba foglalására az első keresztév lezárását követően került sor. Az öt évre vonatkozó bázismennyiséget meghatározó kötbérterhes szállítási keretszerződés érvényes létrejötte azzal a következménnyel jár, hogy a szerződéses kötelezettség és jogosultság az adott keresztévre abban az esetben is fennáll, ha arra a felek között aktualizált 1. sz. melléklet nem jött létre.

A megismételt eljárásban a Debreceni Törvényszék 9.G.40.052/2014/48. sorszámú végzésével az I. r. alperes, mint felperes részítélet meghozatalára irányuló kérelmét elutasította és 2. sorszám alatti végzésével a per tárgyalását a Gazdasági Versenyhivatal előtt VJ/33/2015. számon a jelen per I. r. alperesével szemben gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozat elleni keresetindítási határidő lejártáig, illetőleg keresetindítás esetében a bírósági felülvizsgálat jogerős befejezéséig felfüggesztette.

A fellebbezés folytán eljár Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság mindkét végzését hatályon kívül helyezte.

A Gpkf.III.30.096/2016/2. számú végzésével a 48. sorszámú jegyzőkönyvbe foglalt I. szám alatti végzéssel kapcsolatban kifejtette, azzal, hogy az elsőfokú bíróság a részítélet meghozatalára irányuló kérelmet elutasította, állástfoglalt abban a kérdésben, hogy jelen per felperese, mint alperes viszontkeresetét tárgyalás kitűzésére és érdemi határozat hozatalára alkalmasnak tartotta, ugyanakkor nem állapítható meg, miként és milyen indokok alapján foglalt állást arról, hogy a módosított viszontkereseti kérelmet illetően az alperest terheli-e olyan mulasztás, amely eredményezheti a viszontkereset érdemi tárgyalás nélküli elutasítását, illetve a módosított viszontkereset a tárgyalás kitűzésére alkalmas-e. A Gpkf.III.30.097/2016/2. számú, a II. sorszámú végzés kapcsán azzal, hogy a végzésében előírtak szerint az elsőfokú bíróságnak ismételt vizsgálnia kell az alperes módosított viszontkeresetének a semmisség megállapítására vonatkozó részét, következik, hogy a módosított viszontkereset részéről történő állásfoglalást megelőzően a per nem függeszthető fel.

A továbbfolytatódó eljárásban a Debreceni Törvényszék 9.G.40.050/2016/4. sorszámú részítéletével jelen per felperese, mint alperes keretszerződés érvénytelenségére vonatkozó viszontkereseti kérelmét elutasította azzal az indokkal, hogy a megállapításra irányuló viszontkereset marasztalásra irányuló kereseti kérelemmel szemben beszámításra alkalmatlan, ugyanakkor azonban az érvénytelenség megállapítására irányuló viszontkereseti kérelem ugyanarra a keretszerződésre vonatkozik, amely alapján jelen per I. r. alperese, mint felperes kötbérkövetelését érvényesíteni kívánja, ezért ugyanazon jogviszonyból ered. A Pp. 123. §-ában foglalt feltételek vizsgálatával arra a következtetésre jutott, hogy az érvénytelenség megállapítására irányuló viszontkereseti kérelem viszontkeresetként történő előterjesztése nem szükséges jelen per felperesének, mint alperes jogainak a felperessel, jelen per I. r. alperesével szembeni megóvásához, mert az érdemi ellenkérelemként is előterjeszthető. Ezért jelen per felperesének, mint alperesnek a viszontkereseti kérelmét érdemben elutasította.

A Debreceni Törvényszék 9.G.40.050./2016/4. sorszám alatti végzésével a per tárgyalását a Gazdasági Versenyhivatal szám alatt folyamatban lévő versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozat elleni keresetindítási határidő lejártáig, illetve a keresetindítás esetében a bírósági felülvizsgálat jogerős befejezéséig ismételt felfüggesztette. A fellebbezés folytán eljár Debreceni Ítéltábla mindkét végzést hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. A Gf.III.30.235/2016/6. sorszám alatti végzésében az elsőfokú bíróság részítéletével kapcsolatban kifejtette, hogy az 5/2013. PJE határozat 1) pontja szerint a Ptk. 239/A. § alapján a szerződés érvénytelenségének (részleges érvénytelenségének) megállapítása iránti perben nem kell vizsgálni a Pp. 123. §-ában írt feltételek fennállását. A

Gpkf.III.30.234/2016/2. sorszám alatti végzésében rögzítette, hogy a megismételt eljárásban jelen per I. r. alperese, mint felperes perbeli nyilatkozatát fenntartotta, kereseti kérelmét módosította, kötbérigényét 9.676.051.950,- Ft-ra emelte fel, míg jelen per felperese, mint alperes a szerződés érvénytelenségére vonatkozó kifogást mind viszontkeresetként, mind érdemi ellenkérelemként fenntartotta és a felperes felemelt keresetének elutasítását kérte. Jelen per felperese, mint alperes viszontkeresetét módosította, kérte a 2010.09.05. napjára dátumozott szerződés érvénytelenségének megállapítását a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpvt.) 11. § (1) és (3) bekezdése, 21. §-a, 93. §-a, az EUMSZ. 101. cikk (82) bekezdése, valamint rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján.

Az újabb megismételt eljárásban a Debreceni Törvényszék 9.G.40.100/2016/9. sorszám alatti végzésével a jelen per felperese, mint alperes keretszerződés érvénytelenségre vonatkozó viszontkereseti kérelme vonatkozásában a pert megszüntette. Indokolásában kifejtette jelen per felperesének, mint alperes viszontkeresetének tárgya a szerződés érvénytelensége, ezért a Pp. 51. §-ára figyelemmel valamennyi szerződést kötő fél perben állása szükséges, a további szerződő felek perbe állítása azonban nem lehetséges.

A felperes jelen perben előterjesztett keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a 2010.09.05. napjára dátumozott stratégiai szállítási keretszerződés 1. pontjának (4) bekezdésében rögzített mennyiségi előírás kizárólag 2010.07.01. napja és 2011.06.30. napja közötti időszakra (keresztévre) vonatkozóan került a felek által meghatározásra.

Arra az esetre, amennyiben ennek megállapítására az elsőfokú bíróság nem lát lehetőséget, másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a szerződés 1. pontjának (9) bekezdésében rögzített kötbér szankcióra vonatkozóan megállapodás a felek között a szerződés megkötésével – az 1. sz. melléklet meghatározásának hiányában – a 2013.07.01. és 2015.06.30. közötti időszakra vonatkozóan nem jött létre.

Arra az esetre pedig, amennyiben az elsőfokú bíróság a másodlagos kereseti kérelem teljesítésére sem lát lehetőséget, harmadlagosan a Ptk. 239/A. §-ában foglalt felhatalmazásra tekintettel a kötbér kikötés érvénytelenségének megállapítását kérte a Ptk. 200. § (2), továbbá 246. § (1) bekezdésének megsértésére figyelemmel azzal, hogy a megállapodás érvénytelensége előkérdését képező létrejövetel kérdésében álláspontja, – a másodlagos kereseti kérelemben foglaltak szerint – hogy a megállapodás eleve létre sem jött.

Az elsődleges kereseti kérelem körében előadta 2010.09.05. napjára dátumozott szerződésben az ötéves időtartamon belül 2010.07.01. és 2011.06.30. napja közötti időszakra vonatkozóan állapodott meg alperesekkel abban, hogy a gyártók által előállított műtrágyákból együttesen 240.000 t terméket rendel meg és vállalja ezen mennyiség vételárának kifizetését. A szerződés ezen pontjának helyes értelmezése a Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján, hogy a felek között nem volt akarategyezés a 2011.06.30. napját követően szállítandó mennyiségre vonatkozóan, mert az csak az első keresztévre jött létre. Állította, nincs vállalása 2011.06.30. napját következő időszakra, és az 1. sz. melléklet aktualizálásának hiányában a mennyiségi megállapodás nem is értelmezhető, melléklet hiányában létre sem jött, mert a 240.000 t mennyiség specifikáció nélkül értelmezhetetlen.

Másodlagos kereseti kérelme kapcsán pedig, amennyiben a mennyiségi kikötés öt évre vonatkozóan megállapítható, azt megállapítani, hogy 2013.07.01.-2015.06.30. közötti időszakra nem jött létre kötbérre vonatkozó megállapodás, mert nincs ezen időszakra vonatkozóan az 1. sz. melléklet a felek között, mely pontosan tartalmazza a szállítandó műtrágya mennyiségét, minőségét. Arra az esetre, ha a bíróság elfogadja, hogy a szerződött időszakra évi 240.000 t mennyiségben minden évre vonatkozóan megállapodtak, ebben az esetben sem számítható ki, nem állhat fenn a teljes időszakra kötbérigény, mert az általános bázismennyiség után a kötbér nem számítható ki, ugyanis nem tudni mely különböző termékmennyiségek után és mely alkalmazott árak alapján kellene a kötbért

meghatározni. Bármely mennyiségi vállalás kizárólag akként lenne értelmezhető, azt vállalta, hogy három fajta műtrágya közül fog valamely megosztás szerint rendelni 240.000 t-t minden évben. Elméletileg nyilván létrejöhetett volna öt évre szóló mennyiségi vállalás, az sem vitás, hogy ezt is lehetett volna elméletileg kötbér szankcióval biztosítani, azonban egy adott termékmennyiséghez rendelt, annak árához igazított kötbérkikötés az adott termékmennyiségre vonatkozó megállapodás létrejötte hiányában nem tekinthető létezőnek. Ebből eredően a kötbér sem számítható ki, mivel 2013.07.01. napját követő időszakra vonatkozóan az 1. sz. melléklet létrehozására nem került sor, ezért a kötbér kikötésre vonatkozó rendelkezés sem tekinthető létezőnek.

A megállapítási kereset előterjesztésének feltételeit illetően állította, fennáll jogmegóvási szükséglete. Ennek indoka, hogy jelen per I. r. alperese részéről már történt egyfelől saját jogon, másfelől engedményezésre alapított igényérvényesítés, és ennek körében vele szemben kb. 10.000.000.000,- Ft értékű követelés került érvényesítésre. A prudens pénzügyi működés követelményeinek megfelelően működő felperesre ez akkor is kötelezettségeket ró, ha egyébként a vele szemben érvényesített követelést több okból is megalapozatlannak találja. Hivatkozott továbbá arra, hogy a vele szemben indított pert a Debreceni Törvényszék már két alkalommal is felfüggesztette olyan okból, amely továbbra is érdemi elbírálásra vár. Az I. r. alperessel szemben folyamatban lévő versenyhatósági vizsgálat miatt a Tptv. 88/B. § (6) bekezdése a felfüggesztést kötelezővé teszi, így a vele szembeni követeléssel összefüggő döntés évekre is befagyhat. Az alperesekkel szemben tehát van megóvásra szoruló joga, mert a perbeli jogkérdés tisztázásával, amely a vele szemben az I. r. alperes által a Debreceni Törvényszék előtt érvényesített igény jogalapjának fennállását meghatározza, elkerülhető az évekig tartó bizonytalan jogi helyzet, és az alperesi követelések alaptalanságának megállapítása útján mentesül a számára jelentős pénzügyi veszteséget okozó pénzügyi tartalékképzési kötelezettség alól.

Harmadlagos kereseti kérelme vonatkozásában hangsúlyozta, a kötbérkikötés eleve létre sem jött, abban az esetben, ha mégis létrejött, akkor az érvénytelen. A kötbérkikötés kizárólag akkor tekinthető érvénytelennek, vagy érvényesnek, ha a bíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy a szerződés a felek között létrejött. Az érvénytelenség vonatkozásában két kérdésben foglalt állást. Egyrészt állította, hogy a kötbérkikötés alakiséga és az arra vonatkozó érvénytelenségi ok vizsgálata körében nem hagyható figyelmen kívül az, hogy milyen körülmények között került sor a kötbérkikötés írásba foglalására, mert ha a felek valamely megfontolásból egy korábbi időponttal foglalják írásba a szerződésüket annál, ahogyan az ténylegesen megtörtént, akkor a kötbérkikötés írásban történő rögzítésére sem a keltezés szerinti napon, sem a Debreceni Ítéltábla végzésében meghatározott időpontban, 2011.07.14. napján nem került sor, a feleknek ugyanis a keltezés szerinti időpontban nem volt írásba foglalt szerződése. Utóbbira nézve csak az állapítható meg, hogy volt szerződéses kapcsolatuk az írásba foglalásra, de az adott időpontra nézve írásba foglalt szerződéses kikötés nem áll fenn. Kötbérkikötés alaki hiányosságán túl hivatkozott a Ptk. 200. § (2) bekezdés utolsó mondata szerinti, a semmisségre. A kötbérkikötés egyfajta biankó csekként került meghatározásra, mert nem lehet tudni, hogy milyen terméknek, milyen áru alapján, de az általános összesített mennyiség elérése hiányában azt fizetni kell. Ha úgy kell tekinteni, hogy a kikötés létrejött, akkor ez nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik és emiatt érvénytelen, mert korlátok és keretek nélküli kötbér szankció nem lehet érvényes, és kikényszeríthető.

Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az elsődleges és másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában a Pp. 123. §-ában foglalt törvényi feltételek nem állapíthatók meg, mert a felperes oldalán nem állapítható meg a jogmegóvás szükségessége. A korábban indult perre hivatkozva a számviteli szabályok szerinti tartalékképzési kötelezettségre való hivatkozás téves, figyelemmel a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Sztv.) 41. §-ában foglaltakra. E törvényi rendelkezés szerint a céltartalékképzés a felperes szuverén

döntése, arra nem köteles, egyébként pedig a 2015.12.31.-i Sztv. szerinti beszámolójának kiegészítő melléklete szerint nem is képzett céltartalékot.

Arra is hivatkoztak, hogy a szerződés felek közötti vitás értelmezési rendelkezései tekintetében megállapítási kereset nem terjeszthető elő. Valamely keresettel szembeni védekezésként felhozható igény a jogmegóvási szükséglet hiányában önálló megállapítási keresetként nem érvényesíthető. A felperes jelen perben előterjesztett elsődleges megállapítást tartalmazó kereseti kérelme megegyezik a Debreceni Törvényszék előtt az I. r. alperes által indított perben előterjesztett védekezésével (a szerződés szerinti mennyiségi előírás a felek között kizárólag 2010.07.01. és 2011.06.30. napja között került meghatározásra), valamint e perben hivatkozott felperes arra is, hogy a kötbérfizetési kötelezettséget a keretszerződés csak az első gazdasági kerestévet illetően rögzíti, a 2013.07.01. 2015.06.30. közötti időszakra e vonatkozásban megállapodás nem jött létre.

A harmadlagos kereseti kérelmet illetően a szerződés létre nem jöttének és a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kérelmek csak eshetőlegesen terjeszthetők elő. Az elsődleges kérelem arra irányulhat, hogy a szerződés nem jött létre, és ennek megállapítása esetén a bíróság már nem tér át a következő, a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló eshetőleges kereset tárgyalására. Azonban a létrejövetel érvényességnek nem előkérdése, amikor a bíróság a kereset szerint a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kérelmet vizsgálja, az már egy létrejött szerződést (szerződési kikötést) feltételez, így a kérelemhez kötöttség folytán nem állapíthatja meg, hogy a szerződés nem jött létre.

Az alakiság megsértése kapcsán hivatkoztak arra, hogy a Debreceni Ítéletábra végzése szerint az eredetileg szóban létrejött kötbér megállapodást a felek utóbb írásba foglalták, ezzel az érvénytelenséget elhárították, ezért a hiányzó alakiság pótlásával maguk hárították el az érvénytelenség okát. A jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelenség vonatkozásában a kereseti kérelemből nem állapítható meg, hogy a társadalom általános erkölcsi értékítéletével mennyiben ellentétes az, hogy a telek öt évre szóló keretszerződésükben a lefolytatott tárgyalások alapján létrejött konszenzussal szerződésszegés esetére mindkét fél terhére kötbérfizetési kötelezettséget határoztak meg. Téves felperes állítása, hogy a keretszerződés alapján a termékek ára nem határozható meg, mert a szerződés 3. pontjában kifejezetten rendelkeztek annak módjáról, amely egyben a kötbéralap meghatározásának módját is jelenti.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Rögzítette, hogy az elsődleges és másodlagos kereseti kérelmében felperes a szállítási szerződés 1. pontjának (4), illetve (9) bekezdésében rögzítettek értelmezését kérte.

A megállapítási keresetek vonatkozásában elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a Pp. 123. §-a szerinti feltételek fennállnak-e. Utalt arra, hogy a megállapítási perben a bíróságnak hivatalból is vizsgálnia kell, hogy a perindítás ezen törvényi feltételei (a jogvédelem szükségessége, valamint a teljesítés követelésének kizártsága) fennállnak-e. Egyetértett az alperesek álláspontjával, hogy a felperes részéről a jogmegóvás szükségessége jelen perben nem áll fenn. Ez ugyanis csak akkor állapítható meg, ha a felperes jogait más eljárásban nem érvényesítheti, jogvédelmet nem kereshet. Megállapította, hogy a Debreceni Törvényszéken folyamatban lévő perben előterjesztett kötbérigény ugyanazon ténybeli alapokon nyugszik, mint jelen perben a felperes kereseti kérelme, amelyben a jelen per felperese védekezésként jogosult hivatkozni a jelen megállapítási perben előterjesztett álláspontjára. Konkrétan arra, hogy az elsődleges kereseti kérelmében foglaltak szerint a keretszerződés 1. pontjának (4) bekezdésében rögzített mennyiségi előírás kizárólag az első kerestévre vonatkozóan került meghatározásra. Ezt egyébként a felperes elő is adta a Debreceni Törvényszék előtti perben.

A másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában is arra a következtetésre jutott, hogy a felperes ugyanilyen tartalommal azt előterjesztette a kötbér megfizetésére irányuló másik perben. Olyan tényre vagy jogra vonatkozóan, melyekre a felek között folyamatban lévő másik perben

védekezésésként lehet hivatkozni, a jogvédelem szükségességének hiánya miatt nincs helye megállapítási kereset előterjesztésének. A prudens pénzügyi működés követelményére történő felperesi hivatkozást sem tartotta alaposnak, mint ahogyan az I. r. alperessel szemben folyamatban lévő versenyhatósági eljárásra történő hivatkozást sem. A kapcsolódó per esetleges elhúzódása, annak esetleges felfüggesztése nem kellő indok arra, hogy az ottani perben is vizsgálándó kérdések tekintetében egy másik bíróság – a jelen bíróság – állást foglaljon (BH 1985.195., BH 2014.143., BDT 2005.1750., BDT 2009.2143., BDT 2012.2648.).

A harmadlagos kereseti kérelemmel összefüggésben a Ptk. 239/A. §-át vizsgálta. A Ptk. 205. § (1) bekezdése szerint a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre a szerződés, melytől független kérdés, hogy a szerződés érvénytelen-e a felperes által megjelölt okból. Tekintettel arra, hogy a szerződés létrejött, létre nem jött, illetőleg a szerződés érvénytelensége egymástól elkülönülő kategóriák, ezért az érvénytelenség megállapítására irányuló harmadlagos kereseti kérelem azt feltételezi, hogy felperes álláspontja ezen harmadlagosan előterjesztett kereseti kérelem vonatkozásában a szerződés, illetőleg annak 1.9. pontja a kötbérikötésre vonatkozó szerződés létrejött, mert csak ebben az esetben vizsgálható ezen szerződési pont érvényessége vagy érvénytelensége. Ezért ezen szerződési pont létrejöttét, mint előkérdés vizsgálatát mellőzte.

Ugyanakkor érdemben vizsgálta a szerződéses kikötés alakiság megsértése, illetőleg jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelenségét, semmisségét.

A Ptk. 246. § (1) bekezdése, valamint a Debreceni Ítéletábrla Gf.III.30.183/2015/6. sorszámú határozatával kiegészített tényállás alapján megállapította, a felek közötti szerződés létrejött 2010.06.-07. hónap, akkor azonban még azt nem foglalták írásba, arra 2011.07.14. napján került sor. Nem vitásan az alakiság megsértésével megkötött szerződés érvénytelen, azonban az érvénytelenségi ok következménye nemcsak a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítása vagy a hatályossá nyilvánítás, hanem az érvénytelenség okának megszüntetése is lehet. Miután a felek utóbb írásban a szerződést megkötötték, ezzel a kötbérikötés alakiságára vonatkozó érvénytelenségi okot is megszüntették. Utalt a bírói gyakorlatra, mely ismeri az ún. konvalidálódást, amely akkor állhat fenn, ha az érvénytelenség oka utólag megszűnik [1/2010.(VI.28.) PK vélemény 5. pontja, BDT 2014.3193.]. Nem találta alaposnak a kötbérikötés jóerkölcsbe ütközésére vonatkozó felperesi hivatkozást sem. Utalt a Ptk. 200. § (2) bekezdésére, és arra, hogy a szerződés a bírói gyakorlat szerint akkor jóerkölcsbe ütköző, ha sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat és azokat a társadalmi közfelfogás is tisztességtelennek, elfogadhatatlannak tartja. A jóerkölcsbe ütközés alapjául szolgáló célnak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. A szerződésben rögzített mértékű kötbérikötés megfelelt a szerződő felek akaratának, az pedig nem érvénytelenséget érintő kérdés, hogy 2013.07.01. napját követően az 1. sz. melléklet aktualizálására nem került sor, illetőleg 2013.10.11. napját követően a felperes újabb megrendelést nem adott le. Az ehhez kapcsolódó kötbér kiszámíthatóságának, összegének kérdése a Debreceni Törvényszék előtti perben vizsgálándó kérdés, mely a kötbér összecszerűségét érinti, nem pedig a jelen perben előterjesztettek szerinti érvénytelenségét.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést.

Elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének akkénti megváltoztatását kérte, az ítéletábrla állapítsa meg, a keretszerződés 1. pont (4) bekezdésében rögzített mennyiségi előírás kizárólag 2010.07.01. napja és 2011.06.30. napja közötti időszakra vonatkozóan került meghatározásra. Másodlagosan az elsőfokú ítélet akkénti megváltoztatását kérte, az ítéletábrla állapítsa meg, hogy a szerződés 1. pontjának (9) bekezdésében rögzített kötbérszankcióra vonatkozó megállapodás a felek között a szerződés megkötésével az 1. sz. melléklet meghatározásának hiányában 2013.07.01.-2015.06.30. közötti időszakra vonatkozóan nem jött létre. Harmadlagosan az elsőfokú ítélet indokolásának megváltoztatását kérte akként, hogy az érvénytelenségi kereset elutasításának azért van helye, mert a kötbér tárgyában megállapodás a felek között nem jött létre, ezért a kötbérre vonatkozó

szerződéses rendelkezés érvénytelensége megállapítására nem kerülhet sor. Negyedlegesen, arra az esetre, amennyiben az ítélőtábla az egyes támadott kötelek létrejövetelének kérdésében az elsőfokú bíróság ítéletét nem tartja felülbírálhatónak, annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására történő kötelezését kérte. Ötödlegesen a Ptk. 239/A. §-a alapján a kötbérikötés érvénytelenségének megállapítását kérte a Ptk. 200. § (2), illetve 246. § (1) bekezdésének megsértésére tekintettel.

Érvelése szerint az elsőfokú bíróság a megállapítási keresetek Pp. 123. §-ában írt feltételek hiányára vonatkozó megállapítása téves, az az elsődleges és másodlagos fellebbezési kérelmét illetően a feltételek fennállnak. Megóvásra szoruló joga abból fakad, hogy vele folyamatban van eljárás, amelyben 10.000.000.000,- Ft a követelt összeg, mely nagyságrendjére figyelemmel az nem tehető félre gazdálkodása szempontjából. Jogmegóvási szükségletként az a körülményt kell értékelni, hogy indokolttá teszi-e kötelezettsége hiányának megállapítását egy olyan eljárási helyzet, amelyben a versenyjogi hivatkozások miatt évekre fel kell függeszteni az eljárást. A jogmegóvási szükséglet fennállása szempontjából nincs szó esetleges elhúzódtásról, a debreceni per felfüggesztésére a Tpv. 88/B. § (6) bekezdése kötelező parancsot ad. Másfelől annak akadályát, hogy jelen perben eljáró bíróságok egy másik perben a szóban forgó kérdésben állást foglaljanak, a perfüggőség intézménye képezi, amely jelen esetben nem állapítható meg. Ugyanis nem a felfüggesztett eljárásban érvényesített jog hiányának kimondását kéri, hanem a felfüggesztett per egyik jogkérdésének tárgyában kér fennálló jogmegóvási szükség miatt megállapítást, részben a debreceni perben tett tényállítások és jogi érvelés alapján. Rámutatott arra is, hogy jelen per és a debreceni per alanyai (az eljárásban részt vevő felek) különböznek. A kötbérikövetelés létrejövetelének hiányára vonatkozó kifogások a debreceni perben is felhozhatók, azonban az elutasítás anyagi jogi jogerőhatását illetően az abban az eljárásban részt vevő felekre terjed ki, jelen pernek az I. r. alperestől különböző alpereseire azonban nem. Az elsőfokú bíróság az elsődleges, illetve másodlagos kereseti kérelmek körében a megállapítási kereset feltételeinek hiányából következően nem bírálta el az egyes szerződési kötelek létrejöttének kérdését, melyet a harmadlagos kereset körében tett meg saját álláspontjával is ellentétben álló módon.

A harmadlagos, az elsőfokú ítélet indokolásának megváltoztatására vonatkozó fellebbezési kérelmét azzal indokolta, hogy a létrejövetel kérdését az érvénytelenség kérdésének megítéléséhez szükségszerűen tisztázni kell, amiként arra az elsőfokú bíróság is rákényszerült. Az elsőfokú bíróság tévedett, amikor előzetesen úgy foglalt állást, hogy az érvénytelenség vizsgálatához a létrejövetel kérdését adottnak kell venni és annak tárgyában nem kell állást foglalnia.

Keresetét az érvénytelenség kérdését megelőzően arra alapította, hogy egyfelől a keretszerződésben írt mennyiségi kikötés csak az első kereszttévre vonatkozóan került előírásra, másfelől a kötbérszankcióra vonatkozó megállapodás feltételezi az 1. sz. melléklet létezését, ennek hiányában nem tekinthető létrejöttnek.

Fenntartotta, a minimum mennyiségre vonatkozó kikötés öt évre szólóan nem jött létre, melyet az elsőfokú bíróság nem indokolt, és az indokolásból nem állapítható meg, hogy miért hagyta figyelmen kívül az ezzel kapcsolatos felperesi előadásokat. Hangsúlyozta, a szerződés pontosan azt rögzíti, hogy a szállítók egy évre vállaltak szerződéses kötelezettséget a szállításra, erre vonatkozóan volt mennyiségi megállapodás közöttük. Ugyanakkor az 1. sz. melléklet határozza meg a termékeket annak érdekében, hogy a szállítók részéről bármely szállítás egyáltalán értelmezhetővé váljon. Melléklet hiányában nem lehet tudni sem azt, hogy kinek, mit kell tennie, sem azt, milyen alapon kell a kötbért meghatározni. Az aktualizált 1. sz. melléklet a korábbival akkor sem aktualizálható, helyettesíthető, ha egyébként el lehet fogadni azt, hogy a keretszerződés 1. pontjának (5) bekezdésével a felek módosítás hiányában az első évre vonatkozóan megállapított mennyiséget kívánták irányadónak tekinteni. Nem meghatározott az, hogy milyen arányban, mely szállító jogosult megrendelést követelni tőle. Nincs szó szerződéses létrejövetelről ott, ahol a szolgáltatás tárgya nem meghatározott, ezért mennyiségi vállalásról öt évre szólóan nem lehet szólni. Tehát téves

az az értelmezés, hogy 240.000 t mennyiség megrendelését kívánta maga számára öt évre előírni a szerződéssel.

Fenntartotta, hogy a kötbérszankcióban való megállapodás 1. sz. melléklet hiányában nem jött létre. A 2013.07.01.-2015.06.30. napja közötti időszakban a per szempontjából 1. sz. melléklet nem vitásan nem volt. A korábbi 1. sz. melléklet behelyettesítésére nincs lehetőség, mert a szerződés egyértelműen úgy fogalmaz (1. pont (5) bekezdés), hogy az éves mennyiségeket az aktualizált 1. sz. mellékletben kell rögzíteni. A keretszerződésben foglalt kötbér megállapodás nem más, mint a mindenkori 1. sz. melléklethez kapcsolódóan van kötbér kötelezettség.

Negyedleges fellebbezési kérelmét azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság ítélete indokolás nélkül áll a létrejövetelkori kérdések tekintetében, az általa felhozott érvekre, vagy azok elvetésére semmilyen indokolást nem tartalmaz.

Az ötödleges fellebbezési kérelmét az alábbiak szerint indokolta.

Kifejezett jogszabályi felhatalmazás hiányában az érvénytelenség utólagos orvoslására vezető ok kiterjesztően nem értelmezhető, így az az eset, amikor a felek nem a tényleges írásba foglalás időpontjában rögzítik írásban a szerződésüket a konvalidáció alkalmazhatósága szempontjából aggályos. A kötbérikötés nyilvánvalóan jóerkölcsbe is ütközik, mert az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a mindenkori (aktualizált) 1. sz. mellékletben rögzített mennyiség alapján kerül meghatározásra a kötbér, alapot ad aktualizált 1. sz. melléklet hiányában is a kötbér alkalmazására, ez a szerződéses rendelkezés érvénytelen. Ez a rendelkezés tartalma szerint a jogosult - jelen esetben a felperes - szabad belátása szerint állapítja meg a fennállónak tekintett mennyiség (minimum mennyiség) körében azt, hogy milyen terménymegosztás szerint követel kötbért a kötelezettől. Ezt nevezte az elsőfokú eljárásban is biankó csekknek. Így a kötbérikötés megállapodás tartalma bizonytalan, mert az egyes termékek árához kapcsolja annak mértékét, viszont az, hogy adott mennyiségen belül mely termékekből, milyen mennyiség alapján számítható a kötbér, nincs meghatározva, ez azt jelenti, hogy a kötbér összege azáltal kerül meghatározásra, hogy mi a végső mennyiségen belül az egyes termékek aránya. A kötbérmérték meghatározatlansága miatt tudniillik, hogy az nem általános jellegű, hanem specifikus termékekhez kapcsoltn változik, valójába maga jogosult meghatározni a kötbér mértékét a kötelezett fizetési kötelezettségének terjedelmét.

Az alperesek fellebbezési ellenérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérték. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az első és másodlagos kereseti kérelem tekintetében a felperes vonatkozásában a jogvédelem szükségessége hiányzik. Helyesen hivatkozott az elsőfokú bíróság arra, hogy valamely keresettel szembeni védekezésésként felhozható igény – jogmegóvási szükséglet hiányában – önálló megállapítási keresetként nem érvényesíthető, és amennyiben marasztalásra irányuló kereset előterjesztésére kerül sor, akkor az annak alapjául szolgáló jogügylet létrejöttének, illetve érvénytelenségének elbírálása is annak a bíróságnak a feladata, amely a marasztalási keresetről dönt. Megjegyezték, a felperes szándéka, hogy jelen perbeli pernyertessége esetén ítélt dologra hivatkozva kérje a debreceni per megszüntetését. Mint azt a debreceni perben is kifejtették – a két per között – felperes itteni keresetének és ottani védekezésének tárgya vonatkozásában – alanyazonosság is fennáll, mert a követelés engedményezése nem választható le jogalapja érvényességének (létezésének) kérdéséről. A felperes oldalán nincs olyan anyagi jogi jogosultság, amely vélelemre szorul. Értelmezhetetlen az a felperesi állítás is, amely szerint a per felfüggesztése miatt a Debreceni Törvényszék előtti per több éves elhúzódása várható, mert a per tárgyalása nincs felfüggesztve, a felfüggesztő végzés ellen az I. r. alperes, azon per felperese fellebbezéssel élt. Másrészt a Gazdasági Versenyhivatal eljárása már két éve folyamatban van, és az eljárás befejezésére megszabott határidő lejártá miatt annak több évre történő elhúzódása kizárt. A felperes tehát alappal nem hivatkozhat tényként több éves perelhúzódásra, mert az csupán az ő feltételezése. A Debreceni Törvényszék előtt folyamatban lévő per felfüggesztésére okot adó versenyjogi hivatkozásokat maga a felperes terjesztette elő, ő tett

indítványt a per felfüggesztésére. A céltartalékképzési kötelezettséggel kapcsolatos elsőfokú eljárásban már előadott álláspontjukat továbbra is fenntartották. A harmadlagos fellebbezési kérelemmel kapcsolatban arra hivatkoztak, hogy az első, másodlagos, illetőleg harmadlagos kereseti kérelem egymást kizáró tényállításokon alapul. Egyszerre állítja felperes, a szerződés, illetve annak egyes rendelkezései létre nem jöttét, valamint azok érvénytelenségét. Ezt észelve mutatott rá az elsőfokú bíróság a felperes által sem vitatott jogi álláspontra, hogy a szerződés érvénytelenségének vizsgálata, azt feltételezi, hogy a szerződés a felek között létrejött. Tényként megállapítható, hogy az érvénytelenséggel az elsőfokú bíróság annyiban foglalkozott, amennyiben kifejtette, hogy a szerződés érvénytelensége, annak érdemben történő vizsgálata alapján sem lenne megállapítható. A felperesnek kellene eldöntenie, hogy a keresettel érvényesített joga a szerződés létre nem jöttének, vagy a szerződés érvénytelenségének megállapítása. A szerződés létre nem jött és a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kérelmek csak eshetőlegesen terjeszthetők elő, és az elsődleges kérelem arra irányulhat – a kereseti kérelmek sorrendjét illetően ez valóban előkérdés –, hogy a szerződés nem jött létre, és ennek megállapítása esetén a bíróság már nem tér át a következő, a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló eshetőleges kereset tárgyalására. Olyan értelemben azonban, a létrejövetel az érvényességnek nem előkérdése, hogy ez a Ptk. 239/A. §-a alapján előterjesztett érvénytelenségi kereset körében előkérdésként lenne vizsgálható. A jogalkotó a létrejött szerződések érvénytelenségének megállapíthatósága érdekében iktatta be ezt a §-t, amely alapján a szerződés egyes kikötései létre nem jötté nem állapítható meg. Amennyiben felperes maga teszi vitássá a szerződés létrejöttét, abban az esetben az e törvényhely szerinti kereset előterjesztésének nincs helye.

A negyedleges fellebbezési kérelem vonatkozásában hangsúlyozták, hogy az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségének maradéktalanul eleget tett.

Az ötödleges fellebbezési kérelmet illetően az elsőfokú bíróság helyesen rögzítette, hogy a kötelező alakítás a szerződés utólagos aláírásával teljesült, a konvalidálódásnak nem feltétele, hogy az írásba foglalás a keltezéssel azonos napon történjen (BDT 2014.3193.). A szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközése kapcsán a felperes érvelése hiányos és homályos, mert nem mutatja be, hogy a társadalom általános erkölcsi értékítéletével mennyiben ellentétes, hogy az öt évre szóló keretszerződésben a lefolytatott tárgyalások alapján létrejött konszenzussal szerződésszegés esetére mindkét fél terhére kötbérfizetési kötelezettséget határoznak meg. A keretszerződés 3. pontjában kifejezetten rendelkeztek az ármegállapítás módjáról, amely a kötbéralap meghatározásának módját is jelenti, ezért a szerződéskötéskor meghatározott követhető és ellenőrizhető számítási mód nem ütközik nyilvánvalóan jóerkölcsbe.

A fellebbezés nem alapos.

Az ítéletábra a tényállást kiegészíti azzal, hogy a Debreceni Ítéletábra 2017.01.19. napján kelt Gpkf.III.30.473/2016/2. számú végzésével a Debreceni Törvényszék 2016.09.14. napján kelt 9.G.40.100/2016/9. szám alatti, az alperes (jelen per felperese) által a keretszerződés érvénytelenségére vonatkozó viszontkereset vonatkozásában pert megszüntető végzését helybenhagyta.

A felperes a stratégiai szállítási keretszerződéssel kapcsolatban három kérdésben terjesztette elő kereseti kérelmét az alperesekkel szemben. Elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a stratégiai szállítási keretszerződés 1. pontjának (4) bekezdésében rögzített mennyiségi előírás kizárólag az első kerestévre vonatkozóan került a felek által meghatározásra, másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a szerződés 1. pont (9) bekezdésében rögzített kötbérszankcióra vonatkozó megállapodás az 1. sz. melléklet meghatározásnak hiányában a 2013.07.01.-2015.06.30. közötti időszakra vonatkozóan nem jött létre, míg harmadlagosan a szerződésben írt kötbérikötés

érvénytelenségének (semmisségének) megállapítását kérte jogkövetkezmények alkalmazása nélkül a Ptk. 239/A §-a alapján a Ptk. 200. § (2), és 246. § (1) bekezdésének megsértésére figyelemmel.

Fenti kérdéseket kellett az elsőfokú bíróságnak és a fellebbezés folytán az ítéletáblának is megvizsgálnia. Az elsődleges és másodlagos kereseti kérelmét a felperes a Pp. 123. §-ára alapítottan, míg a harmadlagos kereseti kérelmét a Ptk. 239/A. §-a alapján terjesztette elő.

Az első és másodlagosan előterjesztett kereseti kérelmek a fentiek szerint a szerződés mennyiségi előírásai, illetőleg a kötbér szankcióra vonatkozó megállapodás létre nem jöttének megállapítására irányultak a keresetben megjelölt időszakokat illetően. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor azt vizsgálta elsődlegesen, hogy a megállapítási kereseteknek a Pp. 123. §-a szerinti feltételei fennállnak-e.

Az ítéletábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az első és másodlagos, a Pp. 123. §-a szerint előterjesztett megállapítási kereseteket illetően helyesen állapította meg, hogy azok előterjesztésének törvényi feltételei nem állnak fenn, döntésének indokaival is egyetért, és a fellebbezés kapcsán az alábbiakra mutat rá.

A Pp. 123. §-a szerinti megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes (a kereset előterjesztője) jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet. E törvényi feltételekből következően tehát ezen, számos különböző pertípusban előterjeszthető megállapítási kereset feltétele egyfelől a jog megóvás szükségessége, másfelől annak kizártsága, hogy a felperes teljesítést követelhessen.

Az elsőfokú bíróság az első és másodlagos megállapítási kereset vonatkozásában – az alperesek e körben kifejtett álláspontjával egyezően – helyesen állapította meg, hogy egyik kereseti kérelem vonatkozásában sem áll fenn a felperes jogmegóvási szükséglete, figyelemmel a Debreceni Törvényszék előtt folyamatban lévő jelen per I. r. alperese, mint felperes által jelen per felperese, mint alperes ellen indított polgári peres eljárásra. Helyesen mutatott rá arra, hogy a jogmegóvás szükségessége csak akkor állapítható meg, ha a felperes jogait más eljárásban nem érvényesítheti, ezért jogvédelmet nem kereshet. A Debreceni Törvényszéken folyamatban lévő perben az I. r. alperes, mint felperes által előterjesztett kötbérigény, ugyanazon ténybeli alapokon, ugyanazon szerződéses jogviszonyból – a jelen per tárgyát is képező stratégiai szállítási keretszerződésből – származik, mint jelen perben a felperes kereseti kérelme. A Debreceni Törvényszék előtt folyamatban lévő perben jelen per felperese védekezésésként jogosult hivatkozni a jelen megállapítási perben előterjesztett álláspontjára, arra, hogy a keretszerződés 1. pontjának (4), illetőleg (9) bekezdésében rögzített mennyiségi előírást illetőleg kötbérikötés mely időszakra vonatkozóan került meghatározásra.

Az ítéletábla megjegyzi, hogy ezen védekezését a felperes a rendelkezésre álló adatok szerint a Debreceni Törvényszék előtti perben egyébként elő is terjesztette. Az ítéletábla azonban hangsúlyozza, nem annak a ténynek van jelentősége, hogy a már folyamatban lévő perben a felperes ezen védekezését előterjesztette vagy sem, hanem annak, hogy lehetősége van jogai védelme érdekében abban a jelen pert megelőzően indult és folyamatban lévő perben ezen védekezését előterjeszteni.

Helyesen döntött az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a felperes által a prudens pénzügyi működés követelményére történő felperesi hivatkozást sem tartotta alaposnak, sem pedig az I. r. alperessel szemben a felperes által tett bejelentésre folyamatban lévő versenyhatósági eljárásra történő hivatkozást sem. A kapcsolódó – Debreceni Törvényszék előtt folyamatban lévő – per esetleges elhúzódása, vagy annak esetleges felfüggesztése ugyanis nem kellő indok arra, hogy az abban a perben is vizsgálandó kérdések tekintetében más bíróság állást foglaljon.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak a felperes által előterjesztett harmadlagosan kereseti kérelmet elutasító érdemi döntésével egyetért, azonban az alábbi indokolás mellett.

A felperes harmadlagos kereseti kérelmében a kötbérikikötés érvénytelenségére hivatkozott, de ezen kereseti kérelem tekintetében is előadta, hogy álláspontja szerint a kötbérikikötés létre sem jött. Ezért ezen kereseti kérelem elbírálása csak úgy történhet, ha a bíróság a kötbérikikötés létre nem jöttével kapcsolatban is döntést hoz.

A Ptk. 239/A. § csak az érvénytelenségi perek tekintetében ad lehetőséget arra, hogy megállapítási keresetet jogkövetkezmények levonása nélkül terjessze elő a felperes, ezért a kötbérikikötés létre nem jöttének megállapítására vonatkozó előkérdés elbírálásakor a bíróságnak vizsgálnia kell a Pp. 123 §-ában foglalt feltételek fennálltát. A kikötés létre nem jöttének megállapítására pedig a feltételek – a másodlagos kereseti kérelemben foglaltaknál kifejtettek szerint – nem állnak fenn.

Ezen túlmenően a Ptk. 239/A. §-a alkalmazhatósága körében az ítéletábra az alábbiakra mutat rá.

A Ptk. 239/A. §-a szerint a fél a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenségének) megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményének alkalmazását is kérnie kellene.

E törvényi rendelkezést a Ptk. módosításáról szóló 2012. évi LI. törvény 1. §-a iktatta az 1959. évi IV. törvénybe (rPtk.), mely 2012.05.26. napjától hatályos akként, hogy a rendelkezéseket a hatályba lépéskor folyamatban lévő ügyekben is megfelelően alkalmazni kell. A megállapítási per indításának lehetőségét a jogalkotó az új Ptk. tervezetéből vette át, mely rendelkezést a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:108. § (1) bekezdése tartalmazza.

Megállapítható, hogy az rPtk. 239/A. §, a Pp. 123. §-a szerinti megállapítási keresethez képest különös rendelkezéseket tartalmaz tekintettel arra, hogy a perindításra jogosultak személyi köre és a meghatározott pertípus miatt szűkebb mennyiségű – fajtájú – pert érint.

A Kúria az 5/2013. PJE határozatában rögzítette is, hogy az rPtk. szabályozása a Pp. rendelkezéseire képest speciális szabály, amely kizárja a Pp. 123. § általános rendelkezéseinek alkalmazását. Ezért fő szabályként az rPtk. 239/A. §-a alapján a szerződés érvénytelenségének (részleges érvénytelenségének) megállapítása iránt indított perben nem kell vizsgálni a Pp. 123. §-ában írt feltételek fennállását.

Az rPtk. 239/A. §-a szerinti érvénytelenség megállapítására önállóan indítható kereset lehetőségét a miniszteri indokolásból is kitűnően a törvény azért biztosítja, mert az érvénytelen szerződéssel kapcsolatos elszámolási vitájukat a felek a tartós, jó üzleti kapcsolatuk további fenntartása érdekében, adott esetben a konkrét szerződés érvénytelenségi következményeit békesen, peren kívül rendezhessék. Ezért a felek bírósági döntést csak az érvénytelenségi ok fennállása vagy fenn nem állása kérdésében kérnek, és a jogkövetkezményeket maguk kívánják levonni, azt rendezni. Ebből következően a jogszabály célja az, hogy a felek jogvitájuk kapcsán szerződésük érvénytelenségének megállapítására terjeszthessenek elő keresetet. Ugyanakkor az nyilvánvalóan ellentétes a Ptk. módosítás szerinti - megállapítási per megindítását biztosító rendelkezésre vonatkozó - jogalkotói szándékkal, hogy – **egy már peresített jogvitában** szerződésből eredő igény érvényesítése esetén, az alperes külön, önálló megállapítási pert indíthasson a szerződés érvénytelenségének megállapítására, melynek eredményére majd érdemi ellenkérelmében, mint a más bíróság előtt született érvénytelenséget megállapító ítéletre hivatkozzon. Ezzel az ügy egységes elbírálása sérülne és az alapügyben eljáró bíróság jogköre (hatásköre) kerülne elvonásra.

Az rPtk. 239/A. §-a tehát – a fent kifejtettekből következően – csak abban az esetben biztosítja az érvénytelenségi perek esetére a Pp. 123. §-ában foglaltakhoz képest speciális szabályban az önálló perindítás lehetőségét, amennyiben a felek között a szerződéssel összefüggésben még per nincs folyamatban. Azért kívánta a jogalkotó lehetővé tenni ezt a perlési lehetőséget a Pp. 123. §-ának

feltételei fennállta nélkül, hogy a felek kizárólag az érvénytelenség kérdésében fordulhasson a bírósághoz, és a további kérdések rendezését illetően, a pert elkerüljék.

Ezért jelen esetben – figyelemmel a Debreceni Törvényszék előtt már folyamatban lévő perre – a már megindított perrel érintett szerződés (szerződéses rendelkezések) érvénytelenségének megállapítására a Ptk. 239/A. § szerinti speciális szabály nem alkalmazható, ezért, ha a felperes a harmadlagos kereseti kérelmét a szerződéses kikötés létre nem jöttére való hivatkozás nélkül terjesztette volna elő, pusztán érvénytelenség megállapítására vonatkozó keresetként, a Pp. 123. §-a szerinti megállapítási per fennálltának feltételeit ezen kereseti kérelem vonatkozásában is vizsgálnia kellett volna a bíróságnak.

Mivel a felperes a debreceni perben alperesként a keresettel szembeni érdemi ellenkérelmében a szerződés létre nem jöttére hivatkozó, valamint érvénytelenségi kifogást előterjeszthet, ezért jelen perben jogvédte érdeke nincs, így a Pp. 123. §-a szerint megállapítási keret előterjesztésének feltétele egyik kereseti kérelme tekintetében sem áll fenn. A perben álló személyeket illetően az ítéltábla megjegyzi, hogy a felperes valamennyi szerződő felet perbe állította. Azonban, a másik debreceni perben az I. r. alperes, mint felperes és engedményes, mint a jelen per további II.-VI. r. alpereseinek anyagi jogutódja is perben áll, ezért a további szerződő felek – jelen per II.-VI. r. alpereseinek – perben állása nélkül is jogosult a felperes, mint alperes érvénytelenségi kifogás előterjesztésére. A debreceni perben az ott alperesként eljáró felperes viszontkeresetének elutasítása, a kifogás érdemi ellenérelemkénti előadását nem zárja ki.

A fentiek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az eredménytelen fellebbezést előterjesztő felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján viseli az általa lerótt fellebbezési eljárási illetéket, valamint köteles megfizetni a fellebbezési ellenkérelmet előterjesztő alperesek másodfokú eljárásban felmerült és a jogi képviselőjükkel kapcsolatban felmerült ügyvédi munkadíj összegéből álló másodfokú eljárási költséget, amelynek összegét az ítéltábla a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § alapján állapította meg.

Szeged, 2017. május 4.

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó sk.
a tanács elnöke

Dr. Béri András sk.
előadó bíró

Dr. Dobler László sk.
táblabíró